



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethicæ Doctrinæ Elementa, Et Enarratio Libri quinti
Ethicorum**

Melanchthon, Philipp

Witebergæ, 1583

VD16 ZV 20638

An iudicandum sit ex scripto iure, ac vero æquitas extra scriptum
quærenda sit.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56560](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56560)

An iudicandum sit ex scripto iure, an vero æquitas extra scriptum querenda sit.

Hic duæ quæstiones sunt: Prior, an necesse sit scriptas leges esse. Etsi autem multi imperiti homines stolidè vociferantur, non opus esse scriptis legibus, sed ex naturali iudicio eorum, qui præsumunt res iudicandas esse: tamen sciendum est, hanc barbaricam opinionem detestandam esse, & homines docendos esse, melius esse habere scriptas leges, & has reuerèter tuendas & amandas esse. Sic & Aristoteles in 3. Politicorum affirmat, melius esse uti scripto iure, inquit: Qui legem vult præesse, is Deum & leges vult præesse: Qui autem hominem sine legibus vult præesse, addit ei beluam. Talis est enim cupiditas, quæ deprauat magistratus, etiamsi sint viri optimi. Sed ommissa disputatione in re manifesta, consideremus voluntatem Dei, qui & in sua politia voluit extare ius scriptum, & ferè omnibus seculis præcipua & honesta imperia iure scripto gubernari.

Nunc igitur de altera quæstione dicendum est, An ex scripto iure iudicandum sit. An verò querenda æquitas extra scriptum. Ad hæc quæstionem certum est, hanc responsionem veram esse: Regulariter ex scripto iure iudicandum esse, ac præsertim de ea specie, hoc est, in factis seu casibus

casibus de quibus lex principaliter loquitur. Ac manifesta ratio est. Quid enim opus esset scribi leges, si iudicibus sua imaginatione semper ab eis discedere liceret? Et cum vox diuina præcipiat obedire magistratibus, certè necesse est & voci legum obedire, quæ est vox superiorum magistratuum.

Ex hac regula intelligi potest dictum in C. de iudicijs. Placuit in omnibus iusticiæ æquitatisq; scriptæ potiorē esse auctoritatem, quàm stricti iuris. Prohibet enim lex calumniosas interpretationes, quales innumerabiles quotidie excogitantur, qualis est illa, quam refutat Cicero pro Cæcina: Non eieci ex fundo, sed prohibui, ne possit accedere, non igitur potest agi interdicto Vnde etiam. Interdictum autem generaliter violentiam prohibet, siue fiat in eijciendo, siue fiat in arcendo &c.

Nec difficile est artifici cuius natura recta est, & amans veritatis, non cauillationum, iudicare, quæ sit calumniosa, quæ verò sit principalis intentio scripti. Vt igitur lex in C. prohibet calumniosas interpretationes, quas nominat ius scriptum: Ita e contra nominat iusticiam & æquitatem, ius scriptum, dextrè intellectum in sententia principali. Nec inrudite dicitur, scriptam æquitatem sequendam esse, quia plerunq; illud scriptum, quod scriptum est in eo casu, de quo lex

prim

principaliter loquitur, maximè est æquale & proprius rationi naturali. Ut maximè æquale & rationi consentaneum, qui eadem consulto & petulanter fecit, vicissim afficiatur pena capitali. Ita est æqualitas delicti & pœne. Et lex hanc pœnam sanciens loquitur principaliter de eadem consulto & petulanter facta.

Alij vicini casus sunt, ut cades inconsulto & prorsus casu facta, aut in rixa inconsiderato impetu facta. In his casibus iudex quarit mitigationem. Hæc ipsa mitigatio sæpè scripta est, interdum non est scripta, vbi artifex tamen ex artis fontibus eam sumit. Ac si quando a scripto discedet, tamen ideo discedit, quia videt legem non principaliter loqui de his casibus.

Hoc modo Aristoteles nominat ἐπιταγή, scripti correctionem, quia interdum potestas querit mitigationem probabili causa extra scriptum. Ut lex erat, ut interficeretur pugnans contra dicitatoris imperium. Fabio tamen remittit pœnam Papius, & quia vicit, & quia deprecatur populus. Lex erat Thebis, ne dux retineret exercitum ultra tempus præscriptum. Epaminondas retinuit, & absolutus est, quia vtraque res fuit evidens, viri integritas & utilitas. Non retinuit, ut tyrannidem raperet, sed ut in cursu victoria bellum finiret, ne daret hostibus respirandi spacium. Ex hac explicatione vtcunq; discatur discrimen simi-

in iuris & ἐπιείκεια, Et quanquam hæc ex-
 plicatio puerilis est, tamen aditus est ad proli-
 ciores aliorum disputationes, in quibus multa
 dexterius iudicari poterunt, his initijs cognitjs.
 Et quidem hanc ob causam hæc doctrina dili-
 gentius consideranda est, ut hoc ipsum discamus,
 in Evangelio proponi clementissimam ἐπιείκεια
 legis, quod videlicet in reconciliatis Deo pla-
 cet incoata obedientia propter Mediatorem, etsi
 in ea multum adhuc est infirmitatis & sordium.

De Gradibus delictorum, consultò
 & inconsultò factorum.

Gradus delictorum non solum humano iudi-
 cio, sed etiam diuino maxima discrimina habent.
 Nam & diuino iudicio infinita distantia est in-
 ter delicta admissa contra conscientiam, & pec-
 cata ignorantia. Ruentes enim contra conscien-
 tiam, id est, scientes & volentes, non manent in
 gratia, ut David rapiens alterius coniugem.
 Lapsi autem ignorantia multa condonantur, ut
 in Apostolis ante resurrectionem Christi magnæ
 tenebræ sunt, sicut plerunq; in magna parte Ec-
 clesie multum est caliginis. Et possent alij gradus
 recitari, ut Diaboli scelus blasphemia est. Eius
 lapsus non fuit blasphemia, sed infirmitas, & ta-
 men fuit delictum contra conscientiam, & poena
 dignum, minus tamen atrox, quam furor Diabo-
 rum.

Omissis